

17.11.2020

Asia/6

§ 678

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Hannu Oskalan ym. valtuustoaloitteesta lähiliikenteen juna-asemien kehittämisestä

HEL 2020-010632 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta päätti panna asian viikoksi pöydälle.

Käsittely

Pöydällepanoehdotus:

Anni Sinnemäki: Pyydän asian pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti panna asian pöydäl-
le.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Satu Tarula, yleiskaavasuunnittelija: 310 37164
satu.tarula(a)hel.fi
Tero Santaoja, yksikön päällikkö, puhelin: 310 37155
tero.santaoja(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 23.09.2020 Oskala Hannu Lähiliikenteen juna-asemien
kehittäminen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan
lausunnon:

Kaavoituspotentiaali

Kaupunkiympäristölautakunta näkee lähijunien asemanseutujen kehit-
tämisen tärkeänä, ja asemanseutujen kehittämiseksi on olemassa vah-
va tahtotila. Helsingin uudessa yleiskaavassa ja sen toteuttamisohjel-
massa asemanseutujen kehittäminen on nostettu vahvasti esiin niin
metrovyöhykkeen kuin junaratojenkin osalta. Lisäksi esitetään uusia pi-

karaitioiteitä. Asemanseudut ovat tulevaisuudessa yhä tärkeämmässä roolissa siirryttäessä kohti verkostokaupunkia, jolloin raide- ja pikaraitiotieverkoston solmukohdista muodostuu merkittäviä keskusta-alueita. Yleiskaavassa kaikki asemanseudut on merkitty keskustatoimintojen alueiksi, ja yleiskaavaan merkityt korttelitehokkuudet mahdollistavat niillä mittavaa täydennysrakentamista sekä asunto- että toimitilarakentamiselle.

Yleiskaavan toteuttamishjelmassa asemanseudut on merkitty täydennysrakentamisen painopistealueiksi. Niistä on priorisoitu eri kriteerien pohjalta kolme kaupunki-uudistus-alueita, joille tullaan kohdistamaan lähivuosina sekä suunnitelluresursseja että investointeja. Kaupunki-uudistus-alueita ovat Malmi, Kannelmäki-Malminkartano sekä Kontula-Mellunmäki. Resursseja ja investointeja on keskitettävä muutamalle alueelle kerrallaan, jotta kehittämistoiminnalla saavutettaisiin riittävää vaikuttavuutta ja konkreettisia muutoksia.

Asemat toimivat alueidensa käyntikortteina, ja siksi asemien ja asemanseutujen kehittämisellä on iso vaikutus alueen elinvoimaan ja houkuttelevuuteen. Asemien kehittäminen on ensiarvoisen tärkeää, ja sillä on merkitystä myös joukkoliikenteen houkuttelevuuden ja matkustajamäärien kasvattamisen kannalta. Useammasta asemasta on kehitymässä yhä merkittävämpiä joukkoliikenteen solmukohtia, ja siten myös yhä vetovoimaisempia toimitilakehittämisen alueita. Asemanseuduilla on paljon potentiaalia kasvaa erityisesti ilmastoystävällisten palveluiden keskittymänä, ja näitä uusia kestäviä arjen palveluita on etsitty mm. HSY:n vetämän Fiksu Assa -hankkeen yhteydessä yhteistyössä Espoon, Vantaan, Hämeenlinnan ja Riihimäen kaupunkien kanssa.

Pääradan asemanseuduille on tällä hetkellä käynnissä monia asema-kaavahankkeita, joilla pyritään asemien ja niiden lähiympäristöjen kokonaisvaltaiseen kehittämiseen. Tapulikaupungin ja Puistolan asemanseudulla on käynnissä täydennysrakentamisen, palvelutilojen sijoittamisen ja asemanseudun yhteyksien kehityshanke. Tapanilan aseman eteläpuoliseen teollisuuskortteliin tutkitaan asuntovaltaista rakentamista ja radan itäpuolelle mahdollistetaan pyöräilybaanan rakentaminen. Fallkullan kiilan rakentaminen on alkanut keväällä. Malmilla on tehty laaja visiotyö, joka tähtää keskuksen täydennysrakentamiseen ja uudistamiseen sekä olemassa olevan ympäristön parantamiseen. Pukimäen aseman ympäristöön suunnitellaan asuntoja ja liiketilaa palveluille. Oulunkylän asemanseudulle suunnitellaan täydennysrakentamista pääradan molemmin puolin, Maaherrantien varrella ja Oulunkyläntori 1:n tontilla vanhat rakennukset korvataan uusilla asuinrakennuksilla ja liiketiloilla. Tuusulanväylän ja Käpylän aseman ympäristöön suunnitellaan uutta kaupunginosaa noin 20 000 asukkaalle, tavoitteena yhdistää

nykyiset moottoritien erottamat alueet ja muuntaa Tuusulanväylä alueen pääkaduksi. Pasila on uudistunut täysin.

Rantaradan varrella Ilmalan aseman kohdalle Hakamäentien molemmin puolin suunnitellaan asemakaavoituksessa toimistorakentamista 40 000-60 000 k-m² aseman välittömään yhteyteen. Valimon asema kytkeytyy Vihdintien – Huopalahdentien bulevardikaupungin suunniteluun, ja sillä on merkittävä kehittämispotentiaali tulevaisuudessa. Pitäjänmäentien varteen esitetään asemakaavaehdotuksessa radan pohjoispuolelle asuin kerrostaloja ja asemasillan kohdalle aukiota liiketiloi-
neen.

Asemakaavahankkeiden yhteydessä huomioidaan olemassa olevien asemien sekä niitä ympäröivien julkisten tilojen toimivuus, viihtyisyys ja palvelut. Hankkeiden yhteydessä tehdään yhteistyötä mm. Väyläviraston kanssa. Asemakaavoituksen kehityshankkeilla on merkittävä vaikutus asemakeskusten elinvoimaisuuteen, palveluiden kehitykselle sekä ympäristön laatutason nostolle.

Omistusolosuhteet ja vastuut

Pää- ja rantaradan varren asemien omistajuus ja ylläpito jakautuu Väylävirastolle, VR-Yhtymälle, Senaatti-kiinteistöille ja Helsingin kaupungille. Henkilöliikennepaikoilla Väylävirasto vastaa pääsääntöisesti laitureista, katoksista, hisseistä ja portaista sekä matkustajainformaatiosta. Suurimmat asemarakennukset ovat pääsääntöisesti VR-Yhtymän omistuksessa. Malmilla omistajuus on keskitetty 1.1.2019 perustetulle Senaatin asema-alueet Oy:lle. Valtion tavoitteena uudessa kiinteistökehitysyhtiössä on ollut, että keskittämällä omistus ja vastuu yhdelle toimijalle saadaan kehittämiseen selkeyttä ja ketteryttä.

Helsingin kaupungille kuuluu asema-alueiden ylläpito kaupunkiympäristön toimialan vastuualueilla. Kaupunki ylläpitää asemaympäristöjä voimassa olevan katujen ja puistojen hoitoluokituksen mukaisesti. Kaupungin vastuulla olevat asemien kulkuyhteydet sekä niihin liittyvät jalankulkureitit kuuluvat pääosin korkeimpaan ylläpitoluokkaan, mikä tarkoittaa sitä, että näkyvä roska ja lika poistetaan päivittäin ja katu pestään säännöllisesti.

Liityntäpysäköinnistä vastaa HSL, Helsingin alueella HKL. HKL vastaa myös asemien pyöräpysäköinnistä.

Hajautunut omistajuus aiheuttaa ongelmia myös asukkaille, jotka eivät tiedä oikeaa tahoa, kelle palaute kunnossapidosta pitäisi kohdistaa. Esimerkiksi Helsingin kaupungin palautejärjestelmään ja Oma Stadi -ehdotuksiin tulee toiveita ja ehdotuksia, jotka eivät kuulu kaupungin vastuulle. Asemien osiin liittyvien omistusten tietopohja on syytä saat-

taa pikaisesti ajan tasalle ja koordinoida tähän liittyvä viestintä yhdessä valtion kanssa.

Kuten aloitteessa todetaan, lähijuna-asemien omistajuuden ja ylläpidon hajautuminen usealle taholle hidastaa lähijuna-asemien kehittämistä. Toiminta HKL:n ja Länsimetro Oy:n omistamalla ja ylläpitämällä asemilla on ketterämpää, sillä intressit asemien kehittämiseen ovat kaupunkien (Helsinki ja Espoo) kanssa yhteisiä.

Toimintamalli ja vastuutus

Asemien toimintamallista on valmistunut kesäkuussa 2020 konsulttityö "Kestävän asemayhteistyön toimintamalli" (Sitowise Oy). Työ on tehty ympäristöministeriön, Tampereen seudun kuntayhtymä/MAL-verkoston, HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän sekä Liikenne- ja viestintävirasto Traficom in toimeksiannosta. Helsinki oli tiiviisti mukana työn laatimisessa, ja raportissa esiteltiin Helsingin osalta Malmin asemaa. Malmin visiotyön yhteydessä on luotu monistettavissa oleva toimintamalli asemanseudun kehittämiseen, ja visiotyön yhteydessä on mm. käyty laaja keskustelukierros sekä omistajatahojen että paikallisten toimijoiden kanssa.

Lisäksi kaupunkiympäristön toimiala on yhdessä kaupunginkanslian kanssa perustanut asemanseutujen seurantaryhmän (2019), jossa on osallisina Väylä, VR, Senaatti-kiinteistöt sekä Helsingin kaupungin eri tahoja. Seurantaryhmän tavoitteena on varmistaa asemien kehittyminen ympäröivän täydennysrakentamisen yhteydessä. Asemien viihtyisyydellä on iso vaikutus alueen imagoon ja sitä kautta myös mm. alueella toimivien yritysten imagoon. Seurantaryhmän kokouksissa on nostettu esille tarve koota etenkin pääradan asemien omistusolosuhteet ja vastuut kartalle sekä laatia yhteinen toimenpidesuunnitelma asemien viihtyisyyden parantamiseksi. Tämän jälkeen kunnostustoimia tehtäisiin yli rajojen, ja kustannukset jaettaisiin vastuualuerajojen mukaan.

Seurantaryhmä on pitänyt tärkeänä nopeiden toimenpiteiden kohdistamista ensisijaisesti raideliikenteen asemille lähtien pääradan asemista (Käpylä, Oulunkylä, Pukinmäki, Malmi, Tapanila ja Puistola). Väylä on ohjelmoinut asemien mittavan peruskorjauksen 2020-luvun lopulle, mutta asemien yleisilmeen siisteyttä, viihtyisyyttä ja turvallisuuden tunnetta parantavaa pintaremonttia (maalaukset, valaistus, pesu, pyörätelineet, kalusteet ja varusteet sekä istutukset) tulisi tehdä mahdollisimman pikaisesti. Lisäksi pusikoituneet ratapenkat ja käyttämättömillä laitureilla kasvavat heinät ja rikkaruohot tulisi siistiä, ja roikkuvat aidat korjata. Asemanseutujen kehittäminen ja siihen liittyvät nopeat kunnostus-

toimenpiteet vaativat asemanseuduille kohdennettua investointien ja ylläpidon rahoitusta.

Asemien nopeat korjaustoimenpiteet voisivat ajoittua vuosille 2021-2023. Osa selkeästi jollekin taholle kuuluvista nopeista toimenpiteistä (esim. pesu, valaistus, laitureiden siistiminen tai runkolukittavien pyörätelineiden asennus) voitaisiin tehdä välittömästi.

Osapuolten kannat toiminnallisiin muutoksiin

Seurantaryhmän työ vastaa osaltaan aloitteessa selvitettäväksi esitettyyn nykyistä selkeämpään toimintamalliin ja vastuutukseen.

Kaupunkiympäristön toimialan ja HKL:n kanta omistajuuden muutoksiin on lähtökohtaisesti myönteinen. Omistajuuden muutos edellyttäisi HKL:ltä tarkempia selvityksiä investointeihin ja kannattavuuteen liittyen. Mikäli muutokset omistajuudessa osoittautuisivat sisäisissä selvityksissä kannattaviksi, tulisi sen jälkeen ajankohtaiseksi selvittää Väyläviraston, VR:n, Senaatin ja HSL:n kannat asemien omistuksen siirtämiselle Helsingille.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloite

Lähiliikenteen juna-asemien kehittäminen

Helsingin Seudun Liikenne järjestää pääkaupunkiseudun lähijunaliikenteen, joka kuljettaa päivittäin kymmeniätuhansia matkustajia. Kaikkein vilkkaimpia asemia, kuten Helsingin päärautatieasemaa ja Pasilaa on viime vuosina parannettu varsin merkittävästi. Samalla monen muun aseman, jotka ovat vain lähiliikenteen käytössä, kehittäminen näyttää olevan selvästi huonommalla tolalla. Osin tämä voi johtua paikallisliikenteen asemien epäselvistä vetovastuista:

- asemalaitureiden ylläpidosta ja omistuksesta vastaa useimmiten Väylävirasto
- Pohjois-Haagan, Kannelmäen ja Malminkartanon juna-asemat omistaa HKL
- asemarakennuksista vastaa usein Senaatti-kiinteistöt tai VR
- maapohjan omistaa useimmiten Senaatti-kiinteistöt
- autojen liityntäpysäköinnistä vastaa Helsinki/HKL(?)
- liikennöinnistä ja sujuvista jatkoyhteyksistä vastaa HSL

Metrolienteessä on toisin. Liikennöinnistä vastaava HKL myös omistaa asemat ja vastaa niiden ylläpidosta. Länsimetron osalta asemat omistaa Länsimetro Oy, mutta ylläpidosta vastaa HKL. On tärkeää kui-

tenkin huomata, että Länsimetron omistajilla (Espoo ja Helsinki) on selkeä intressi kehittää ja ylläpitää asemia ja asemanseutujaan.

Nykyisessä lähijuna-asemien omistus- ja ylläpitosuhteiden viidakossa kukaan ei kannu kokonaisvastuuta lähiliikenteen matkaketjun laadusta. Olisi selkeämpää, että lähiliikenteen juna-asemista vastaisi metroliikenteen tapaan HKL, ja että asemien toimintamalli olisi samantyyppinen kaikilla lähiliikenteen käytössä olevilla asemilla. Asemien kaupallinen potentiaali on myös enemmän Helsingin kaupungin intresseissä kuin Senaatti-kiinteistöjen. Lisäksi Asemien omistuksen siirtäminen Helsingille helpottaisi myös aluekehittämisen nykyistä kokonaisvaltaisemmin – asemanseuduilla on potentiaalia myös asunto- ja toimitilarakentamiselle.

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme että selvitetään:

- Helsingin lähiliikenteen juna-asemien omistusolosuhteet ja vastuut
- nykyistä selkeämpi toimintamalli ja vastuutus
- asemaseutujen kaavoituspotentiaali asunto- ja toimitilarakentamiselle
- Väyläviraston, VR:n, Senaatin ja HSL:n kannat toiminnallisiin muutoksiin

Helsingissä 23.09.2020

Oskala Hannu

Valtuustoryhmän varapuheenjohtaja

Vihreä valtuustoryhmä

(1 + 30 allekirjoitusta)

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan lausunnon kaupunginhallitukselle 21.12.2020 mennessä.

Kaupunkiympäristölautakunnalle on valmisteltu lausuntoehdotus yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan, kaupunginkanslian ja HKL:n asiantuntijoiden kanssa.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Satu Tarula, yleiskaavasunnittelija: 310 37164
satu.tarula(a)hel.fi
Tero Santaoja, yksikön päällikkö, puhelin: 310 37155

17.11.2020

Asia/6

tero.santaoja(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite 23.09.2020 Oskala Hannu Lähiliikenteen juna-asemien kehittäminen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano